

Asia: VN/13118/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sotkamon kunta kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta.

Kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin ehdotettujen muutosten taloudelliset vaikutukset tähtäävät lähtökohtaisesti valtion kustannusten taittamiseen lyhentämällä toimeentulotuesta maksettavan korvauksen enimmäisaikaa kolmesta vuodesta vuoteen. Samalla kunnille siirtyy vastuuta työvoima- ja kotoutumispalveluiden järjestämisestä 1.1.2025 alkaen. Uudistusten valmistelun myötä on tullut selväksi, että haastavassa työllisyys- ja taloustilanteessa kuntien menot tulevat kasvamaan jo lähtökohtaisesti palvelutarpeeseen nähden alimitoitettun valtionosuuden ja uuden kannustavan rahoitusmallin takia. Palvelut pitäisi pystyä tuottamaan nykyistä tehokkaammin pienemmällä rahoituksella. Valmistellut lait eivät anna myöskään riittävästi vapautta kunnille itse suunnitella palveluita tehokkaammaksi. Myöskään valmentavalle työlle ei jää riittävästi aikaa, sillä kotoutumislakiin ja työvoimapalvelulakiin lisätty byrokratia vie paljon aikaa asiakastyöstä. Palveluprosesseihin ja etuuksiin liittyviä ehtoja ja vastuuta myöntämisen ehtojen tarkistamisesta tulee yksinkertaistaa, jotta kunnat voisivat keskittyä paremmin työllisyyden edistämiseen. Lisäksi kuntien tiedoksisaantimahdollisuutta kotolain piiriin kuuluvista asiakasista tulee selkeyttää ja kehittää merkittävästi. Yleisesti on myös tarve edistää asiakkaiden pääsyä tarkoituksenmukaisille etuuksille, mikäli palveluun osallistuminen, kouluttautuminen ja työllistyminen ei ole mahdollista. Tämä vaatii pikaista sosiaaliturvauudistusta.

Todettakoon samalla, että kunnat tavoittelevat jo nykyisellään olemassa olevien ja uusien asukkaidensa nopeaa työllistymistä kuntalaisten hyvinvoinnin ja elinkeinoelämän työvoiman saavuttamiseksi, ostovoiman lisäämiseksi ja positiivisten verotulojen turvaamiseksi. Valitettavasti kaikkien yksilöiden työllistyminen ei ole kuitenkaan niin suoraviivaista, kuin hallitus olettaa. Lähtökohtaisesti tukien leikkaaminen ei edistä työvoimapalvelu- eikä kotoutumislain kohderyhmään kuuluvien työllistymistä, sillä työllistymisen esteiden juurisyyt eivät varsinaisesti ole sidoksissa

tukijärjestelmään. Työllistymisen esteet eivät liity myöskään toimijoiden tehottomuuteen, vaan osalla työtä vailla olevista ei ole työ- ja toimintakykynsä, osaamisensa tai muun syyn vuoksi edellytyksiä työllistyä nopeasti tai ollenkaan. Heidän kuntoutumisensa ja osaamisen kehittäminen vaatii aikaa ja kohdennettuja palveluita, jotta työelämän vaatimukset osaavasta ja tehokkaasta työntekijästä täyttyvät. Kotoutumislain piiriin kuuluvien osalta opiskelumahdollisuuksia tulee kehittää mm. kielitaitovaatimuksia uudelleen tarkastelemalla ammatillisen koulutuksen osalta. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon työkyvyn tuen palveluihin pääsyä ja niiden laatua tulee parantaa. Lisäksi uusia työllistymistä edistäviä palvelumuotoja tarvitaan korvaamaan nykyiset (mm. palkkatuki ja kuntouttava työtoiminta sekä valmennukset). Kunnille pitäisi antaa enemmän mahdollisuuksia itse suunnitella ja toteuttaa palveluita ja palveluiden tulee edelleen poistaa kuntien maksuvastuuta. Kannustimia parantaa työllisyyttä, osaamista ja työkyvyn tuen palveluita tulee lisätä muillekin kuin pelkästään kunnille. Valtiolla on tässä esimerkiksi hyvinvointialueiden osalta iso rooli.

Valtion ja kuntien tulisi yhteistyössä keskittyä kehittämään erityisesti työmarkkinoiden vastaanottokykyä maahanmuuttajataustaisten ja täsmätyökykyisten osalta. Työmarkkinoille tarvitaan uusia taloudellisia kannustimia henkilöstön palkkaamiseen, ja erityisesti mikro ja pienyritysten rekrytointiosaamista sekä työyhteisöjen monimuotoisuusvalmiuksia tulee edistää. Työpaikoille tarvitaan lisää ohjaus- ja työkykyosaamista, jotta työmarkkinoiden vastaanottokyky paranee eri valmiuksilla varustettujen työntekijöiden kohtaamiseen.

Kannamme huolta siitä, että esitetyt muutokset eivät tule juurikaan vaikuttamaan työllisyyden edistymiseen, vaan heikentää kuntien ja hyvinvointialueiden taloutta ja sitä kautta niiden on entistä vaikeampi resursoida henkilöstöä ja palveluita työllistymistä edistäviin palveluihin.

Sotkamon kunta kannattaa työ- ja elinkeinoministeriön suunnitelmaa käynnistää uuden kotoutumislain voimaantulosta erillisselvitys kotoutumisen edistämiseen liittyvien kustannusten korvaamisen kokonaisuudesta.

Leinonen Marjo

Sotkamon kunta - Työllisyyspalvelut, työllisyysasiantuntija Marjo Leinonen